

BESLUT OM BILDANDE AV**Naturreservatet
Björns skärgård****Tierps kommun
Uppsala län**

- Kommunens beslut
- Syfte med reservatsbildningen
- Beskrivning av naturreservatet
- Administrativa data
- Skäl för beslut
- Reservatsföreskrifter
- Ärendets beredning
- Bilagor
- Sändlista

Bildande av naturreservatet Björns skärgård i Tierps kommun samt fastställande av skötselplan

KOMMUNENS BESLUT

Tierps kommun förklarar, med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808), Björns skärgård som naturreservat med föreskrifter enligt nedan och skötselplan enligt bilaga 2. Reservatet har den avgränsning som framgår av bifogad karta, bilaga A, och de gränser som slutligen utmärks i fält.

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet beslutar kommunen, med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken, att nedan angivna föreskrifter ska gälla för reservatet, se nedan under rubriken ”Reservatsföreskrifter”.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Kommunen fastställer i enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. bifogade skötselplan, bilaga 2. Kommunen beslutar med stöd av 21 § nyssnämnda förordning att Upplandsstiftelsen ska vara förvaltare av naturreservatet.

Beslutet ska kungöras i Tierps kommuns författningssamling. Kungörelse ska även införas i ortstidningarna Upsala Nya Tidning, Arbetarbladet och Lokaltidningen Norra Uppland.

SYFTE MED RESERVATSBILDNINGEN

Syftet med reservatsbildningen är att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer samt tillgodose behovet av områden för friluftslivet. Det preciserade syftet med naturreservatet Björns skärgård är att:

- Skydda och bevara Björns skärgårds natur med dess geologiska och marinbiologiska värden,
- skydda och bevara de naturtyper som förekommer, främst landhöjningssuccessioner och värdefulla havsstränder med klippiga och steniga stränder, havsstrandängar, rikkärr samt grunda vikar, sund och laguner, skär och små öar, primärskogar, kalkbarrskog och äldre barrskog samt betespräglad skog och ängsmark med hävdgynnad flora,
- skydda och stärka de marina miljöerna genom att undvika eller minimera exploatering, förorenande utsläpp och annan mänsklig påverkan på områdets vatten, bottenstruktur, undervattensvegetation och djurliv,

- bevara biologisk mångfald och att förutsättningarna ska vara goda för en långsiktig överlevnad av de krävande och hotade arter som finns i området, främst knutna till områdets betydelse för fågellivet,
- bidra till att gynnsam bevarandestatus uppnås i den biogeografiska regionen för utpekade naturtyper och arter enligt Natura 2000,
- inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer bevara ett för allmänheten spektakulärt besöksområde som stimulerar till natur- och kulturopplevelser, fågelskådning och ett aktivt friluftsliv.

Syftet ska uppnås genom att:

Syftet ska uppnås genom att områdesskyddet och dess förvaltning bidrar till gynnsam bevarandestatus för naturtyper och arter i området. Land- och vattenmiljöer bevaras genom föreskrifter som förhindrar exploatering och skogsbruk. Miljöer som präglats av tidigare beteshävd kan åter hävdas genom bete av skog och ängsmarker av olika slag och/eller med naturvårdsinriktade avverkningar och röjningar för att bevara betesstrukturen. I övrigt ska området utvecklas genom intern dynamik. Åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens friluftsliv. Naturvärden på land och i vattenmiljöer inventeras och följs upp och resultat förmedlas genom informationsinsatser.

Naturreseptatet ska vara en viktig del i nätverket av skyddade områden med låg mänsklig påverkansgrad i Östersjön och utgöra referensområde för forskning, undervisning och miljöövervakning.

Inom naturreseptatet bejakas ett fortsatt varsamt nyttjande av området och dess naturresurser inom ramen för det övergripande syftet. Viktiga häckningsplatser för kustfåglar fredas i särskilda fågelskyddsområden.

BESKRIVNING AV NATURRESERVATET

Bevarandevärdena beskrivs mer utförligt under rubriken ”Beskrivningsdel” i skötselplanen. Nedan ges endast en sammanfattande beskrivning.

Björns skärgård är beläget vid Fågelsundet nordost om Skärplinge vid Upplands nordkust. Skärgårdsområdet ligger på en utbredd plåtå och rymmer sex större öar och en mängd småskär, klippryggar, moränryggar och stenar. Dessutom har området ett rikt fågelliv med 2500-3500 häckande par. På ön Stenarna finns en av Östersjöns största kolonier av skrântärna.

Vattendjupet i Björns skärgård överstiger sällan sju meter och är ofta betydligt mindre. Övärlden skapas av dels låga hållar, dels av stråk med grov morän. Bottnarna är huvudsakligen steniga och grusiga med endast mindre områden med tunna lager av finsediment. Framförallt i områdets södra delar kommer landhöjningen att ge upphov till intressanta avsnörningsstadier. Dessa utbredda, grunda bottnar utgör sannolikt viktiga områden för lek och uppväxt av fisk.

Ön "Björn" ligger som en utpost i den norra delen av skärgården. Det är en flack ö som ligger kraftigt exponerad mot Bottenhavet. Det exponerade läget som kännetecknar flera öar i skärgården präglar naturen starkt, bland annat genom att träd och buskar är senvuxna, låga och vindpinade.

Skogarna i reservatet är så kallad naturlig primärskog. Naturtypen inrymmer hela den naturliga busk- och skogssuccession som uppkommit genom landhöjning i relativt sen tid. Inslag av gammal barrblandskog förekommer också bland annat på fastland samt på ön Fågeln. Här och var finns små kärr och mindre sumpskogar av främst klibbal med inslag av ask.

Stränderna är ganska flikiga med grunda vikar, sund och delvis avsnörda gölar och flador. Flera av de större öarna kännetecknas av en nordlig sida med ganska låga och flacka hållar och klippor, medan den södra delen domineras av steniga stränder med örtrika strandängar.

Den enda bebyggelsen i området finns på Björn – en typisk fyrvaktarmiljö bestående av Björns fyr med tillhörande bostäder, uthus och sjöbodan. Här finns också en mindre hamn. Inägorna kring bebyggelsen är ängsartade och inägor och vägar omgärdas av gamla stenmurar. Ett av bostadshusen på Björn ingår inte i naturreservatet och har en väl avgränsad tomt kring denna bostad.

Björn är en mycket känd lokal bland fågelskådare och ön erbjuder en storslagen utblick över Bottenhavet. Hela ön har under mycket lång tid varit tillgänglig för allmänheten med undantag för fyrmästarbostaden. På fastland vid Fågelsundet har en stigslinga anlagts på lokalt initiativ med P-plats och naturinformation.

ADMINISTRATIVA DATA

Naturreservatets namn:	Björns skärgård
Kommun:	Tierps kommun
Fastigheter:	Björn 1:1 (del av), Björn 2:1, Hållen 39:1, Hållen 40:1, Hållnäs 3:2 (del av), Hållen 8:175 (del av), <i>Hållen S:13 ingår ej i reservatet</i>
Markägare:	Upplandsstiftelsen, Statens Fastighetsverk
Förvaltare:	Upplandsstiftelsen
Fastighetsanknutna rättigheter:	Servitut brunn (akt 0360-13/21.1), servitut gångväg (akt 0360-13/21.2), servitut båthus (akt 0360-13/21.3), servitut uthus (akt 0360-13/21.4), Ledningsrätt starkström (03-93:460.1). Avtal rörande fyrbyggnaden, en vedbod och en tankanläggning (Sjöfartsverket Dnr 51.14 – 1111/70).
Lägesbeskrivning:	Björns skärgård är beläget norr om Fågelsundet, nordost om Skärplinge vid Upplands nordkust. Läget framgår av bifogad översiktskarta, bilaga B.
Gräns:	Området har markerats med heldragen linje på bifogad reservatskarta, bilaga A.
Koordinat i rikets nät (RT90):	x = 67236; y = 16175
Fastighetskarta (Ekonomisk karta):	67G2gN Björn
Terrängkarta (Topografisk karta):	13I SV Österlövsta
Naturgeografisk region:	Östersjökusten med skärgårdar (25)
Maringeografisk region:	Bottenhavet
Areal - reservatet:	Ca 2455 ha totalt, 223 ha landareal varav 75 ha produktiv skogsmark
Areal – Natura 2000:	Totalt 1121 hektar

Markslag och naturtyp: se skötselplan, bilaga 2

Naturtyper enligt
Natura 2000: se skötselplan, bilaga 2

SKÄL FÖR BESLUT

Naturvärdesbedömningar

Björns skärgård utgör till stora delar ett Natura 2000-område enligt miljöbalken (MB) 7 kap 27 §.

Björns skärgård är klassat som riksintresse för naturvård (1992) och är därmed skyddat enligt MB 3 kap 6 §. Motiveringen är bland annat att skärgården genom sitt avskilda läge hittills varit förskonad från exploatering. Dess värde förstärks av den rika och varierade floran/faunan.

Björns skärgård ingår i strategin för formellt skydd av skog i Uppsala län (2006), som en del i en större värdestrakt för Hållnäs-kusten.

Björns skärgård omfattas av förordnande till skydd för landskapsbilden enligt 19 § naturvårdslagen.

Området ingår i objektet (60.3), som i länets naturvårdsprogram (1987) bedömdes tillhöra klass 1 (högsta naturvärde). I Länsstyrelsens motivering framhölls betydelsen av det avskilda läget, orörd natur, värdefulla naturtyper såsom strandängar, tät buskvegetation och örtrik flora samt ett rikt fågelliv.

Prioriterade bevarandevärden

De prioriterade bevarandevärden består främst av höga biologiska värden, samt värden kopplade till friluftsliv. De biologiska värdena är främst knutna till områdets betydelse för fågellivet, samt till värdefulla naturtyper såsom rikkärr, kalkbarrskog, havsstrandängar, steniga stränder med flerårig vegetation, naturliga primärskogar, grunda vikar, sund och flador.

Reservatet bedöms ha mycket höga värden för friluftslivet genom att det är en spektakulär naturmiljö som erbjuder en storslagen och fri havsutsikt och goda möjligheter till fågelskådning, natur- och kulturupplevelser, bad och handredskapsfiske. Den genuina skärgårdsmiljön är i sin helhet tillgänglig för allmänheten.

Följande arter är prioriterade för eventuella bevarandeinsatser: arter som omfattas av Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för hotade arter och som förekommer i reservatet:

Skräntärna, *Sterna caspia*
 Utter, *Lutra lutra*
 Gölgröda, *Rana lessonae*
 Sydlig kärrsnäppa, *Calidris alpina schinzii* (tidigare häckfågel)

Övriga arter:

Alpraktbagge, *Dicercia alni*
 Större vattensalamander, *Triturus cristatus*
 Fisktärna, *Sterna hirundo*
 Ejder, *Somateria mollissima*
 Svärta, *Melanitta fusca*
 Tobisgrissla, *Cepphus grylle*

Motiv till att skyddsformen naturreservat har valts

Kommunen bedömer att bevarandet av områdets höga natur- och friluftsvärden är av allmänt intresse och att området är lämpligt att avsätta som kommunalt naturreservat. För att bevara och utveckla områdets natur- och friluftsvärden krävs inskränkningar i pågående markanvändning (skogsbruk) samt vissa skötselinsatser. Den gamla fyrvaktarmiljön ska bevaras samt hållas öppen för allmänheten. Alla ytor kring byggnaderna inom reservatet ska vara tillgängliga för allmänheten att röra sig på, inga ytor får privatiseras. Inskränkningar och skötselkrav är därför mer långtgående än vad markägaren kan förväntas svara för.

Skyddsformen naturreservat enligt miljöbalken har valts, för att långsiktigt kunna bevara och utveckla områdets natur- och friluftsvärden. Vid reservatsbildning kan föreskrifter om begränsningar i markanvändning och föreskrifter om skötsel införas, och området får därigenom ett varaktigt skydd. Området är för stort och uppfyller inte kraven för att skyddas som biotopskyddsområde.

Det som kan påverka områdets naturvärden negativt är bl.a. produktionsinriktat skogsbruk, ogynnsam igenväxning av tidigare öppnare marker, störd hydrologi, och gödslingspåverkan.

Det som kan påverka ön Björns prioriterade bevarandevärden negativt är dessutom exploatering i form av ny bebyggelse samt rivning eller förändring av befintlig bebyggelse eller stenmurar m.m.

För att bevara Björns skärgårds friluftslivsvärden är det viktigt att allmänheten har tillträde till området. För att Björn ska vara en tillgänglig och attraktiv ö för besökare, är det av avgörande betydelse att allmänheten har tillträde till hamnen och fyrområdet, vilka är viktiga angöringsplatser.

För att bevara och stärka områdets naturvärden införs föreskrifter mot bl.a. produktionsinriktat skogsbruk, exploateringsåtgärder samt mot negativa förändringar av fyrvaktarmiljön. Föreskrifterna avser även att stärka allmänhetens tillträde till området.

Skötselinsatser kan bli aktuella för att stärka naturvärden t.ex. för att bevara öppna och halvöppna förhållanden med hävdgynnad flora i skogsmark och på strandängar.

KOMMUNENS BEDÖMNINGAR

Beslutets överensstämmelse med övriga åtaganden som berör området

Kommunen bedömer att reservatsbeslutet ligger väl i linje med länets miljö kvalitetsmål, strategin för formellt skydd av skog i Uppsala län (2006), samt övriga åtaganden som berör området så som den kommunala översiktsplanen, riksintresseområden enligt 3:e och 4:e kap. miljöbalken (se även ”andra bestämmelser som gäller för området”, sid 13).

För området finns inte någon detaljplan eller områdesbestämmelser.

Kommunen bedömer att detta beslut är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande kommunala översiktsplanen.

Kommunen bedömer att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark eller vatten inte går längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Intresseprövning

Enligt 7 kap. 25 § miljöbalken ska det vid prövning av naturreservatsärenden tas hänsyn även till enskilda intressen.

Inskränkningarna i den enskildes rätt att använda mark och vatten får inte gå längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Bevarandet av områdets natur- och friluftsvärden är ett angeläget allmänt intresse. De inskränkningar som den enskilde drabbas av vid bildandet av reservatet får anses stå i rimlig balans med vad samhället vinner på att området får ett reservatsskydd.

Kommunens bedömning är att de föreskrifter som beslutet anger krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses (se även under ”Förutsättningar för att bevara värdena”). Föreskrifterna begränsar inte heller markägarens rättigheter att använda området för bete, fiske och jakt.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken angående inskränkning i rätten att använda mark- och vattenområden inom naturreservatet

Inom naturreservatet är det förbjudet att:

1. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar reservatsområdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden såsom att gräva, spränga, muddra, schakta, plöja, dämma, nydika, underhållsrensa dike, skyddsdikey eller på annat sätt föra bort vatten, utfylla, tippa, markbereda, bryta stubbar eller utföra annan markbearbetning med undantag för:
 - åtgärder vid underhåll av ledningar,
 - underhållsmuddring och fördjupning vid behov för upprätthållande av farled samt omhändertagande av muddermassor vid befintliga tilläggsplatser, farleder samt underhåll av stenkistor, hamn eller bryggor, vilket kan få genomföras efter inhämtande av tillstånd från berörda myndigheter,
 - underhåll av gamla handgrävda diken
2. uppföra byggnad eller anlägga väg, parkeringsplats, stig, spång, mast eller annan anläggning eller anordning med undantag för:
 - enklare anordningar såsom ”nätgator” och temporära stolpar för nät för den fortsatta ringmärkningsverksamheten på ön Björn,
 - underhåll av befintliga bojar,
 - uppförande av jaktorn efter tillstånd från kommunen,
3. utanför tomtplats sätta ut privata anordningar såsom trädgårdsbord och stolar, staket, blomlådor och liknande som kan uppfattas som privatiserande och ha en avhållande verkan på allmänhetens tillträde till området,
4. dra fram ny mark- eller luftledning eller ledning i vatten,
5. framföra motordrivet fordon på land, med undantag för:
 - åtgärder för områdets skötsel,
6. Bedriva verksamhet som påtagligt skadar havsbottnars eller den fria vattenmassans växt- och djursamhälle,
7. Transportera olja, kemikalier eller andra miljöfarliga ämnen med undantag för:

- bensin, diesel, gasol, fotogen och lampolja som ska användas inom området,
- 8. Bedriva täkt av alger, sand, grus, sten, olja, eller andra mineralfyndigheter,
- 9. Anlägga eller bedriva vattenbruk för odling av djur eller växter,
- 10. anordna upplag,
- 11. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
- 12. tillföra kalk, växtnäringsämnen eller andra ämnen,
- 13. sätta upp eller upplåta plats för skylt eller liknande,
- 14. avverka, röja, så, plantera eller utföra annan skogsbruksåtgärd, eller på annat sätt skada eller föra bort levande eller döda träd och buskar, med undantag för:
 - åtgärder vid underhåll av ledningar, vägar och vägdiken,
 - enklare anordningar som "nätgator" för den fortsatta ringmärkningsverksamheten på ön Björn,
- 15. sätta upp saltsten eller utfodra vilt med undantag för
 - stödåtgärder för hotad eller missgynnad art som havsörn eller vitryggig hackspett utförs på uppdrag av förvaltaren,
- 16. införa för trakten främmande växt- eller djurart/ras med undantag för:
 - tamboskap i samband med beteshävd,
- 17. på ön Björn bedriva jakt på fågel.

Föreskrifter nedan under punkt C gällande allmänheten gäller även markägare och innehavare av särskild rätt med undantag för åtgärder som är nödvändiga för att kunna bruka och sköta reservatsområdet eller för att kunna utöva sin särskilda rätt, t.ex. den jakt som är tillåten i reservatet.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken angående förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt ska tåla följande intrång, samt att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas:

1. utmärkning av reservatets gränser, markering av stigar och leder samt uppsättning av informationstavla eller informationsskyltar som berör reservatet enligt karta, bilaga C.
2. anläggande och underhåll av stigar och leder, sittbänkar och bord, eldstäder, vedförråd, toaletter samt spänger, vindskydd P-plats och brygga.
3. åtgärder för att främja biologisk mångfald, såsom naturvårdsinriktade röjning samt fällning och ringbarkning av träd i miljöer präglade av tidigare hävd, beteshävd eller slätter. Åtgärderna är inriktade på frihuggning av träd som tidigare stått mer öppet samt röjning av igenväxningsvegetation på tidigare öppen mark. I partier med planterad gran får avverkning av gran ske. Åtgärder mot mink och kråkfågel för att gynna häckande kustfåglar får ske. Naturgrus kan tillföras öar av särskild betydelse för häckande kustfåglar. Åtgärder till stöd för hotade eller sällsynta arter får utföras.
4. undersökningar av djur-, växt- och svamparter och andra naturförhållanden.
5. att manskapsbodar får ställas upp i samband med skötselinsatser.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om vad allmänheten har att iaktta inom naturreservatet

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. gräva, hacka eller på annat sätt skada jordytan,
2. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar,
3. insamla mossor, vedsvampar eller lavar med undantag för plockning av matsvamp, frukt och bär,
4. insamla eller föra bort insekter eller andra ryggradslösa djur,
5. medvetet störa djurlivet,
6. elda eller grilla på annan än särskilt iordningställd plats,
7. medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur,
8. på land framföra motordrivet fordon,
9. ställa upp motordrivet fordon, husvagn eller släpvagn eller liknande,

10. sätta upp permanenta markeringar, skylt eller liknande eller göra inskrift,
11. tälta längre tid än två dygn på samma plats,
12. förtöja eller förankra båt på samma plats mer än två dygn i följd,
13. framföra vattenskoter,
14. utan kommunens tillstånd använda området för organiserade tävlings- eller övningsändamål, lägerverksamhet eller motsvarande,

Ovanstående föreskrifter under punkterna A och C ska inte utgöra hinder för:

- förvaltaren att genomföra de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifter under B ovan,
- genomförande av undersökningar av flora och fauna som är av särskilt intresse och inte skadar bevarandevärdena. För sådana undersökningar krävs dock kommunens godkännande och att resultatet rapporteras in till kommunen,
- nödvändiga åtgärder i samband med brandbekämpning och oljeutsläpp,
- nödvändiga nyanläggningar, service- och underhållsåtgärder av säkerhetsanordningar för sjöfartens framkomlighet och säkerhet.

ÄRENDETS BEREDNING

Upplandsstiftelsens styrelse beslutade år 2007 att utreda förutsättningarna att bilda naturreservat av Björns skärgård för att bevara och förstärka områdets höga naturvärden samt för att verka för tillgänglighet, utveckling av småskalig besöksnäring och hållbar beskattning av fiskbeståndet.

Då Fortifikationsverket år 2010 avsåg avyttra fastigheten Björn 1:1 fattade Tierps kommun beslut om att förvärva del av fastigheten i syfte att bilda ett kommunalt naturreservat. Upplandsstiftelsen köpte sedan fastigheten från kommunen. År 2017 förvärvade stiftelsen även den största delen av det blivande reservatet av Bergvik skog AB. Statens fastighetsverk är markägare till några mindre öar i den östra delen av reservatet. Marken som tillhör Hållens samfällighet Hållen S:13 ingår ej i reservatet.

Upplandsstiftelsen har inventerat området och bedömt att området är skyddsvärt då det har mycket höga naturvärden och värden för fågellivet, samt även höga värden för friluftslivet.

Upplandsstiftelsen har i samverkan med kommunen tagit fram underlag till skötselplanen.

Förslag till reservatsbeslut och skötselplan remitterades 2017-10-23 till markägare, sakägare, berörda myndigheter och organisationer (se sändlista). Totalt 15 yttranden över förslagen inkom till kommunen. Kommunen har inarbetat värdefulla synpunkter i beslut och skötselplan. Syftet med naturreservatet är oförändrat men kommunen har utökat med en punkt för att tydligare belysa de marina värdena. Några yttranden har föranlett att kommunen valt att precisera föreskrifterna mer. De preciseringar som har gjorts innebär förtydliganden och i något fall en mildring av naturreservatsföreskrifterna. Inkomna yttranden har också lett till redaktionella ändringar i beslutstexter, skötselplan och kartor.

UPPLYSNINGAR

Andra bestämmelser som gäller för området

Kommunen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området. Av särskild betydelse för syftena med reservatet är bland annat:

Björns skärgård utgör Natura 2000-område enligt 7 kap. 27 § miljöbalken. Enligt 7 kap. 28a § samma balk är det förbjudet att utan tillstånd bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-områden

Björns skärgård ingår även i ett större område klassat som riksintresse för naturvård (1992) och är därmed skyddat enligt MB 3 kap 6 §.

Området har ett utökat strandskydd, enligt 7 kap 13-15 §§, d.v.s. 300 m på land och i vatten.

Största delen av naturreservatet omfattas av skydd för landskapsbilden enligt 19 § Naturvårdslagen. Länsstyrelsens tillstånd krävs för att uppföra byggnad, göra till- och ombyggnad, anordna upplag, tippa massor, bedriva täktverksamhet, dra luftledning, anlägga och bygga om väg och bro, skogsplantera och avverka lövträd.

Vid rensning eller underhåll av diken gäller de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap miljöbalken (1998:808).

Fridlysta arter är skyddade enligt artskyddsförordningen (2007:845).

Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950).

Terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594) med vissa förbud mot körning i terräng.

Sjötrafikförordningen (1986:300) som reglerar trafik i och på vatten.

Vattenskoterförordningen (1993:1053) samt Länsstyrelsens i Uppsala län föreskrifter om avgränsning av allmänna farleder för vattenskoterkörning och områden där vattenskoter får användas (beslut dnr 523-8320-06).

Jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905)

Fisket regleras av fiskerilagstiftningen som består av en hierarki av rättsakter på EU-nivå och på nationell svensk nivå. Fiskerilagstiftningen består bland annat av: Fiskelagen (1993:787), Lagen om överlåtbara fiskerättigheter (2009:866), Lagen om EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken (1994:1709), Lagen om fiskevårdsområden (1981:533), Förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen, Förordningen (1998:1343) om stöd till fiskevården samt föreskrifter i Havs- och vattenmyndighetens författningssamling som innefattar det nu avvecklad Fiskeriverkets författningssamling (FIFS).

En del av naturreservatet omfattas av skydd av fågelskyddsområden inrättade med stöd av 7 kap. 12§ miljöbalken. Dessa är Västerskian samt Stenarna-Klubbarna.

Ordningsföreskrifter utfärdade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken ska gälla omedelbart, även om de överklagas.

BILAGOR

2. Skötselplan
3. Samrådsredogörelse

KARTOR

- A. Beslutskarta, skala 1 :35 000
- B. Översiktskarta, skala 1:100 000
- C. Karta över friluftsanordningar, skala 1:35 000
- D. Skötselområdeskarta, skala 1:35 000
- E. Huvudsaklig förvaltningsinriktning, skala 1:35 000

Skötselplan för Naturreservatet Björns skärgård

Tierps kommun
Uppsala län

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SKÖTSELPLANENS SYFTE	3
SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL	3
BESKRIVNINGSDDEL	4
Föreskrifter utöver reservatsbeslut	5
Naturvärdesbedömningar	7
Åtgärdsprogram för hotade arter	8
Allmän beskrivning	9
Historisk och nuvarande markanvändning	10
Områdets bevarandevärden	11
Biologiska värden	11
Geovetenskapliga värden	14
Kulturarhistoriska värden	15
Värden för friluftslivet	15
Prioriterade bevarandevärden	16
Referenser	17
Publicerade skrifter	17
Opublicerade skrifter	17
Kartmaterial	17
Muntliga uppgifter	17
PLANDEL	18
Övergripande skötsel	18
Beskrivning, bevarandemål och föreskrifter för skötsel	18
Skötselområde A: Tomtmark, inägor och fyr – 1,0 ha	18
Skötselområde B: Hamn – 4,0 ha	19
Skötselområde C: Naturlig landhöjningssuccession - 144,1 ha	20
Skötselområde D: Äldre barrskog och landhöjningsskog - 54,3 ha	22
Skötselområde E: Skogsmark påverkad av modernt skogsbruk - 23,0 ha	24
Skötselområde F: Grunda vattenområden – 633,2 ha	25
Skötselområde G: Övriga grunda vattenområden - 620,0 ha	26
Skötselområde H: Övriga vattenområden - 972,9 ha	27
Skötselområde I: Farled – 2,0 ha	28
Anordningar för friluftslivet	28
Bränder	30
Vägar (inklusive väg diken), stigar och ledningar	30
Byggnader och andra anläggningar	30
Upplag m.m.	30
Stängsel och staket	30
Jakt och fiske	31
Fauna- och floravård	31
Fornlämningar	31
Kulturlämningar	31
UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER	31
UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL	31
SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER	31
BILAGA	32

SKÖTSELPLANENS SYFTE

Skötselplanen avser främst att ge anvisningar om bevarande av naturreservatets värden. Planens mål är långsiktiga medan åtgärdsförslagen avser en kortare period, ca 10 år. Skötselplanen ska med bevarat syfte kunna justeras vid behov. Kommunen ansvarar för revidering och fastställande av skötselplaner.

SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL

Syftet med reservatsbildningen är att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer samt tillgodose behovet av områden för friluftslivet. Det preciserade syftet med naturreservatet Björns skärgård är att:

- Skydda och bevara Björns skärgårds natur med dess geologiska och marinbiologiska värden,
- skydda och bevara de naturtyper som förekommer, främst landhöjningssuccessioner och värdefulla havsstränder med klippiga och steniga stränder, havsstrandängar, rikkärr samt grunda vikar, sund och laguner, skär och små öar, primärskogar, kalkbarrskog och äldre barrskog samt betespräglad skog och ängsmark med hävdgynnad flora,
- skydda och stärka de marina miljöerna genom att undvika eller minimera exploatering, förorenande utsläpp och annan mänsklig påverkan på områdets vatten, bottenstruktur, undervattensvegetation och djurliv,
- bevara biologisk mångfald och att förutsättningarna ska vara goda för en långsiktig överlevnad av de krävande och hotade arter som finns i området, främst knutna till områdets betydelse för fågellivet,
- bidra till att gynnsam bevarandestatus uppnås i den biogeografiska regionen för utpekade naturtyper och arter enligt Natura 2000,
- inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer bevara ett för allmänheten spektakulärt besöksområde som stimulerar till natur- och kulturupplevelser, fågelskådning och ett aktivt friluftsliv.

BESKRIVNINGSDDEL

Administrativa data

Naturresevatets namn:	Björns skärgård
Kommun:	Tierp
Fastigheter:	Björn 1:1 (del av), Björn 2:1, Hållen 39:1, Hållen 40:1, Hållen 8:175, Hållnäs 3:2 (del av), Hållen 8:175 (del av), <i>Hållen S:13 ingår ej i reservatet</i>
Markägare:	Upplandsstiftelsen, Statens Fastighetsverk
Förvaltare:	Upplandsstiftelsen
Fastighetsanknutna rättigheter:	Servitut brunn (akt 0360-13/21.1), servitut gångväg (akt 0360-13/21.2), servitut båthus (akt 0360-13/21.3), servitut uthus (akt 0360-13/21.4), Ledningsrätt starkström (03-93:460.1). Avtal rörande fyrbyggnaden, en vedbod och en tankanläggning (Sjöfartsverket Dnr 51.14 – 1111/70).
Lägesbeskrivning:	Björns skärgård är beläget norr om Fågelsundet, nordost om Skärplinge vid Upplands nordkust. Läget framgår av bifogad översiktskarta, bilaga B.
Gräns:	Området har markerats med heldragen linje på bifogad reservatskarta, bilaga A.
Koordinat i rikets nät (RT90):	x = 67236; y = 16175
Fastighetskarta (Ekonomisk karta):	67G2gN Björn
Terrängkarta (Topografisk karta):	13I SV Österlövsta
Naturgeografisk region:	Östersjökusten med skärgårdar (25)
Maringeografisk region:	Bottenhavet

Area - reservatet: Totalt 2455 ha totalt, 223 ha landareal varav 75 ha produktiv skogsmark

Areal – Natura 2000: Totalt 1121 hektar

Markslog och naturtyp:
(ungefärliga arealer)

Lövskog	ca 23 ha
Äldre blandbarrskog	ca 27 ha
Kalkbarrskog	ca 4 ha
Yngre barrskog planterad	ca 19 ha
Hygge	1,7 ha
Öppna gölar, avsnörda från havet	ca 1 ha
Öppen havsstrandäng (inkl. klippor och skär)	ca 144 ha
Hävdad f.d. inäga, t.ex. ängsmark och odlingsmark	ca 0,4 ha
Landhöjningsskog	ca 2,5 ha

Naturtyper enligt Natura 2000:

Landhöjningsskog (9030)	11,2 ha
Laguner (1150)*	6,7 ha
Stora vikar och sund (1160)	124,6 ha
Skär och små öar i Östersjön (1620)	660,3 ha
Strandängar vid Östersjön (1630)*	11,6 ha
Blottade ler- och sandbottnar (1140)	22,2 ha
Sten- och grusvallar (1220)	9,3 ha
Torra hedar (4030)	11,4 ha
Hällmarkstorräng (8230)	46,2 ha
Taiga (9010)	5,2 ha
Näringsrik granskog (9050)	3,0 ha

* Prioriterad naturtyp enligt EU:s art- och habitatdirektiv

Föreskrifter utöver reservatsbeslut

Kommunen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området. Av särskild betydelse för syftena med reservatet är bland annat:

Björns skärgård utgör Natura 2000-område enligt 7 kap. 27 § miljöbalken. Enligt 7 kap. 28a § samma balk är det förbjudet att utan tillstånd bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-områden

Björns skärgård ingår även i ett större område klassat som riksintresse för naturvård (1992) och är därmed skyddat enligt MB 3 kap 6 §.

Området har ett utökat strandskydd, enligt 7 kap 13-15 §§, d.v.s. 300 m på land och i vatten.

Största delen av naturreservatet omfattas av skydd för landskapsbilden enligt 19 § Naturvårdslagen. Länsstyrelsens tillstånd krävs för att uppföra byggnad, göra till- och ombyggnad, anordna upplag, tippa massor, bedriva täktverksamhet, dra luftledning, anlägga och bygga om väg och bro, skogsplantera och avverka lövträd.

Vid rensning eller underhåll av diken gäller de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap miljöbalken (1998:808).

Fridlysta arter är skyddade enligt artskyddsförordningen (2007:845).

Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap lagen om kulturminnen m.m. (1988:950).

Terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594) med vissa förbud mot körning i terräng.

Sjötrafikförordningen (1986:300) som reglerar trafik i och på vatten.

Vattenskoterförordningen (1993:1053) samt Länsstyrelsens i Uppsala län föreskrifter om avgränsning av allmänna farleder för vattenskoterkörning och områden där vattenskoter får användas (beslut dnr 523-8320-06).

Jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Fisket regleras av fiskerilagstiftningen som består av en hierarki av rättsakter på EU-nivå och på nationell svensk nivå. Fiskerilagstiftningen består bland annat av: Fiskelagen (1993:787), Lagen om överlåtbara fiskerättigheter (2009:866), Lagen om EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken (1994:1709), Lagen om fiskevårdsområden (1981:533), Förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen, Förordningen (1998:1343) om stöd till fiskevården samt föreskrifter i Havs- och vattenmyndighetens författningssamling som innefattar det nu avvecklade Fiskeriverkets författningssamling (FIFS).

En del av naturreservatet omfattas av skydd av fågelskyddsområden inrättade med stöd av 7 kap. 12§ miljöbalken. Dessa är Västerskian samt Stenarna-Klubbarna.

Naturvärdesbedömningar

Björns skärgård utgör Natura 2000-område enligt miljöbalken (MB) 7 kap 27 §. Utpekandet gäller såväl SAC (Särskilt bevarandeområde enligt EU:s art- och habitatdirektiv) som SPA (enligt EU:s fågeldirektiv). Hela Natura 2000-området är naturtypsklassat.

Björns skärgård är klassat som riksintresse för naturvård (1992) och är därmed skyddat enligt MB 3 kap 6 §. Motiveringen är bland annat att skärgården genom sitt avskilda läge hittills varit förskonad från exploatering. Dess värde förstärks av den rika och varierade floran/faunan.

Björns skärgård ingår i strategin för formellt skydd av skog i Uppsala län (2006), som en del i en större värdestrakt för Hållnäs-kusten.

Björns skärgård omfattas av förordnande till skydd för landskapsbilden enligt 19 § naturvårdslagen.

Reservatet ingår i objektet (60.3), som i länets naturvårdsprogram (1987) bedömdes tillhöra klass 1 (högsta naturvärde). I Länsstyrelsens motivering framhölls betydelsen av det avskilda läget, orörd natur, värdefulla naturtyper såsom strandängar, tät buskvegetation och örtrik flora samt ett rikt fågelliv.

Upplandsstiftelsen har inventerat området och bedömt att området är skyddsvärt då det har mycket höga naturvärden, samt även höga värden för friluftslivet.

I reservatet har 40 ha skogsmark klassats som nyckelbiotop.

Åtgärdsprogram för hotade arter

Följande arter som omfattas av åtgärdsprogram för hotade arter, förekommer i reservatet:

Utter *Lutra lutra*

Skräntärna *Sterna caspia*

Gölgroda *Rana lessonae*

Sydlig kärrsnäppa *Calidris alpina ssp schinizii*

Det var i Björns skärgård som gölgrodan upptäcktes för första gången Sverige.
Foto Pär Eriksson.

Allmän beskrivning

Björns skärgård är beläget nordost om Skärplinge vid Upplands nordkust. Skärgården nås lättast med båt eller kajak. Flertalet besökare utgår från Fågelsundet som är ett gammalt fiskeläge på fastlandssidan som ännu har en ålderdomlig prägel. Strax innan Fågelsundet finns en parkering och naturinformation. Härifrån går en stigslinga genom äldre barrskog och den passerar en mindre våtmark. Vid våtmarken kan man på försommaren höra och ibland se gölgroda. Stigen går nära havsstranden med klippor och havsutsikt. Stigen har anlagts på lokalt initiativ i samverkan med Upplandsstiftelsen och kommunen.

En stor del av skärgården är mycket grund varför större båtar har svårt att ta sig fram. En farled sträcker sig mellan fastlandet vid Fågelsundet och ön Fågeln. På ön Björns sydsida finns en liten hamn med en brygga och plats för några mindre båtar. Inloppet till Björn är grunt. Öarna Klubbarna, Stenarna och Västerskian är avsatta som fågelskyddsområden med tillträdesförbud 15/4 till 31/7.

Skärgårdsområdet ligger på en utbredd platå och rymmer sex större öar och en mängd småskär, klipp- och moränryggar. Området har ett mycket rikt fågelliv med 2500-3500 häckande par kustfåglar samt är en viktig ruggningslokal för gäss och änder.

Björns skärgård präglas av en rikedom av skyddade och exponerade biotoper med varierad vegetation och bottenstruktur som erbjuder lek- och uppväxtområden för flera fiskarter, bland annat abborre, cyprinider (karpfiskar) och strömming.

Skogen är en så kallad naturlig primärskog. Naturtypen inrymmer hela den naturliga busk- och skogssuccession som uppkommit genom landhöjning i relativt sen tid. Stränderna är ganska flikiga med grunda vikar, små sund och delvis avsnörda gölar och flador. De större öarna, Björn, Källen och Fågeln, karaktäriseras av att den norra sidan utgörs av ganska låga och flacka hållar och klippor, medan den södra delen domineras av steniga stränder med utpräglad strandängsvegetation.

Det exponerade läget har präglat skärgårdens öar starkt, bland annat genom att strandängar hålls öppna, träd och buskar är senvuxna, låga och vindpinade. Den enda bebyggelsen i området finns på Björn och utgörs av en typisk fyrvaktarmiljö bestående av Björns fyr med tillhörande bostäder, uthus och sjöbodar. Här finns också en mindre hamn. Inägorna kring bebyggelsen är ängsartade. Inägor och vägar inom fyrområdet omgärdas av gamla stenmurar.

Ön Björn ligger som en utpost i den norra delen av skärgården. Björn är en mycket känd lokal bland fågelskådare. Här bedrivs sen länge ringfågelmärkning av ungar och flyttande fåglar. Ön erbjuder en storslagen

utblick över Bottenhavet. Hela ön har under mycket lång tid varit tillgänglig för allmänheten med undantag för fyrmästarbostaden.

Historisk och nuvarande markanvändning

Björns skärgård har ett öppet och utsatt läge. Farvattnet har alltid varit svårnavigerat och olyckor inträffade tidigt. År 1768 sattes ett sjömärke upp på Björn för att underlätta navigeringen och en fyrplats anlades 1859. Björn försågs med en dubbelfyr med ett fristående fyrtorn och en lanternin på bostadshuset intill. År 1889-1890 uppfördes ytterligare ett fyrtorn vid bostadshusets gavel. Den nuvarande fyren invigdes 1956. Björns fyr automatiserades 1968 och fyrplatsen blev därmed obemannad. Fyren är sedan 1999 solcellsdriven. Den fyller idag ingen funktion för handelstrafiken men däremot för fritidssjöfarten.

Den övriga fyrvaktarmiljön är från mitten av 1800-talet och ger en fin bild av en ålderdomlig kulturmiljö i den yttre skärgården. Här finns två bostadshus med tillhörande uthus och sjöbodar. Väster om fyren ligger det större bostadshuset med två lägenheter. Här bodde ursprungligen både fyrmästare, fyrvaktare och fyrbiträde med sina familjer. År 1910 förvärvade Lotsverket ytterligare ett bostadshus på ön som först kom att tjäna som fyrvaktarbostad och senare som bostad för fyrmästaren och hans familj. Runt detta hus planterades träd och buskar; björk, rönn, syren och vinbär. Till bostadshuset hör uthus som ursprungligen inrymde bl.a. vedbod och bagarstuga. Vid det nuvarande hamnläget rakt söder om fyren finns den enda kvarlämnade sjöboden. Vid fyrplatsen byggdes gångvägar med kallmurade stensidor (stenmurar) från hamnen upp till fyren och bostadshuset och mellan fyrplatsens olika byggnader och inägor.

På Fågeln finns lämningar av ett hus. På ägodelningskarta från år 1745 över Hållen är ett hus utritat med texten "En af Leufsta Bruk upsat Bygning" på ön Fågeln. På denna tid kallades denna del av ön för Skäret.

I själva Fågelsundet ligger ett par Stenkistor. På en ägodelningskarta över Hållen från år 1745 är en stenkista utritad med texten "Stenbrygga med jernringar uti".

Stora delar av skärgården har tidigare varit öppnare och bär fortfarande betydande spår av tidigare hävd såsom bete och plockhuggning. Inägor kring fyrbebyggelsen har sannolikt till viss del varit uppodlade. Numera finns ingen hävd i området. Långsamt sker därför en igenväxning av såväl strandängar som flera skogsmiljöer. Till en del bromsas igenväxningen av främst isnötning och betande gäss på strandängar, samt av exponerade förhållanden och magra boniteter.

Fågelsundet är Upplands största fiskeläge. Yrkesfisket är i dag begränsat men fisket i området har varit omfattande och av avgörande betydelse för Hållnäsbornas överlevnad, med halvöns magra jordmån. Hamnläget har varit aktivt sedan medeltiden och hade sin höjdpunkt på 1940-talet. Störst

var säsongsfisket efter strömming vår och höst, fisken avsattes till försäljning främst i Gävle.

Handredskapsfisket i Björns skärgård är fritt och här fiskas framförallt abborre och strömming. Småskaligt kustnära yrkesfiske bedrivs fortfarande i Fågelsundet, där även förädlad fisk tillhandahålls.

Områdets bevarandevärden

De prioriterade bevarandevärdena består främst av höga biologiska värden knutna till såväl vatten och land, samt värden kopplade till friluftsliv.

Biologiska värden

De biologiska värdena är främst knutna till områdets betydelse för fågellivet, samt till värdefulla naturtyper såsom havsstrandängar, steniga stränder med flerårig vegetation, naturliga primärskogar, grunda vikar, sund och flador.

Vattendjupet i Björns skärgård överstiger sällan sju meter och är ofta betydligt mindre. Övärlden skapas av dels låga hållar, dels av stråk med grov morän. Bottnarna är huvudsakligen steniga och grusiga med endast mindre områden med tunna lager av finsediment. Framförallt i områdets södra delar kommer landhöjningen att ge upphov till intressanta avsnörningsstadier. Dessa utbredda, grunda bottnar, ofta grundare än 1-3 meter, utgör sannolikt viktiga områden för lek och uppväxt av fisk.

Björns skärgård har ett mycket rikt fågelliv med 2500-3500 häckande par kustfåglar och är en mycket känd lokal bland fågelskådare. Bland sjöfåglar kan nämnas skräntärna, silvertärna, silltrut, sydlig kärrsnäppa, roskarl, bergand, svärta, skedand, stjärtand och tobisgrissla. På ön Stenarna finns en av Östersjöns största kolonier av skräntärna. Kolonin har funnits på Stenarna under mycket lång tid och under senare år har ca 150 par häckat. En nyckelart i området är skrattnåsen som genom sitt aggressiva beteende kring sina kolonier skrämmar bort boplundrande arter och är därigenom en förutsättning för lyckade häckningar för många andra arter. Även grågässen har en nyckelroll då de betar av gräsvegetationen och ger goda förutsättningar för häckande vadarfåglar.

Området har ett mycket rikt fågelliv med bl. a roskarl. Foto Pär Eriksson.

I reservatets våtmarker och småvatten finns förekomster av gölgroda och stor vattensalamander.

Den naturliga primärskogen inrymmer hela den naturliga busk- och skogssuccession som uppkommit genom landhöjning i relativt sen tid. Det exponerade läget präglar öarnas natur, träd och buskar är senvuxna, låga och vindpinade. Trädskiktet är ofta glest och luckigt, sannolikt som en följd av tidigare beteshävd. Andra delar saknar trädskikt och domineras istället av buskar. I trädskiktet dominerar tall, tillsammans med lövträd så som al, hägg, ask, rönn och lönn. I buskskiktet dominerar havtorn med inslag av t.ex. en och nypon. På ön Fågeln finns planterade bestånd av gran i 50-års ålder.

Stränderna är ganska flikiga med grunda vikar, små sund och delvis avsnörda gölar och flador. Öarnas norra sidor utgörs främst av ganska låga och flacka hällar och klippor, medan den södra sidan domineras av steniga stränder med flerårig vegetation. Typisk strandängsvegetation förekommer också med en flora bland annat av strandveronika, salttåg, havsälting, ormtunga, gulkämpar, strandtrift, kustbaldersbrå och strandmaskrosor. Även steniga stränder med flerårig vegetation har en typisk flora med t.ex. havtorn, strandkvanne och strandråg. De torrare markerna och hållmarkerna har ofta en ganska typisk flora, med till exempel svartkämpar, malört, ängshavre, darrgräs, trift, kärleksört, gul fetknopp, styvmorsviol, gräslök och mandelblomma.

Skyddsvärda arter i Björns skärgård:

Fåglar

<i>Anas acuta</i>	stjärtand	
<i>Anas clypeata</i>	skedand	
<i>Anthus petrosus</i>	skärpiplärka	
<i>Arenaria interpres</i>	roskarl	VU
<i>Aythya marila</i>	bergand	VU
<i>Calidris alpina ssp. schinzii</i>	sydlig kärrsnäppa	CR
<i>Cephus grylle</i>	tobisgrissla	NT
<i>Cygnus cygnus</i>	sångsvan	F
<i>Calidris alpina schinzii</i>	sydlig kärrsnäppa*	CR F
<i>Grus grus</i>	trana	F
<i>Lanius collurio</i>	törnskata	F
<i>Larus fuscus</i>	silltrut	NT
<i>Melanitta fusca</i>	svärta	NT
<i>Sterna arctica</i>	silvertärna	F
<i>Sterna caspia</i>	skröntärna	VU F P
<i>Sterna hirundo</i>	fisktärna	F
<i>Tadorna tadorna</i>	gravand	

Kärlväxter

<i>Actea spicata</i>	svart trolldruva	s
<i>Brachypodium sylvaticum</i>	lundskafting	s
<i>Dactylorhiza incarnata</i>	ängsnycklar	§
<i>Dianthus barbatus</i>	backnejlika	
<i>Epipactis helleborine</i>	skogsknipprot	§, s
<i>Epipactis palustris</i>	kärrknipprot	§
<i>Elymus caninus</i>	lundelm	
<i>Epipactis palustris</i>	kärrknipprot	§
<i>Eupatorium cannabinum</i>	hampflockel	
<i>Hepatica nobilis</i>	blåsippa	
<i>Hippophae rhamnoides</i>	havtorn	
<i>Juncaginaceae maritimum</i>	havssälting	
<i>Lathyrus vernus</i>	vårärt	
<i>Inula salicina</i>	krissla	
<i>Listera ovata</i>	tvåblad	
<i>Neottia nidus-avis</i>	nästrot	§
<i>Ophioglossaceae vulgatum</i>	ormtunga	
<i>Paris quadrifolia</i>	ormbär	s
<i>Plantaginaceae maritima</i>	gulkämpar	
<i>Plantaginaceae media</i>	svartkämpar	
<i>Platanthera bifolia</i>	nattviol	§
<i>Polygonatum multiflorum</i>	storrams	
<i>Stachys sylvatica</i>	stinksyska	
<i>Sanicula europaea</i>	sårläka	

Insekter

<i>Dicerca alni</i>	alpraktbagge	VU
<i>Dicerca moesta</i>	barrpraktbagge	NT
<i>Necydalis major</i>	stekelbock	NT
<i>Panageus crux-major</i>	stor korslöpare	
<i>Callidium coriaceum</i>	bronsjon	s
<i>Maniola jurtina</i>	slåttergräsfjäril	

Groddjur

<i>Rana lessonae</i>	gölgroda	VU P
<i>Triturus cristatus</i>	större vattensalamander	A

Mossor

<i>Buxbaumia viridis</i>	grön sköldmossa	A
--------------------------	-----------------	---

Svampar

<i>Phellinus pini</i>	tallticka	s
<i>Phellinus chrysoloma</i>	granticka	NT s
<i>Cortinarius meinhardii</i>	äggspindling	NT
<i>Cortinarius mussivus</i>	odörspindling	VU
<i>Cortinarius odorifer</i>	anisspindling	s
<i>Hydnellum ferrugineum</i>	dropptaggsvamp	s

Lavar

<i>Peltigera aphthosa</i>	torsklav	s
---------------------------	----------	---

*Ej påträffad på flera år.

Teckenförklaring:

F	=	Arten omfattas av EU:s fågeldirektiv
A	=	Arten omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv
P	=	Arten omfattas av ett åtgärdsprogram för hotade arter
S	=	Arten utpekad av Skogsstyrelsen som signalart för skyddsvärd skog

Hotkategori i Sverige enligt rödlistan år 2010:

CR	=	Critically endangered	Akut hotad
EN	=	Endangered	Starkt hotad
VU	=	Vulnerable	Sårbar
NT	=	Near threatened	Nära hotad
DD	=	Data deficient	Kunskapsbrist

Geovetenskapliga värden

Området är starkt påverkat av svallning. Markerna är mestadels magra och utgörs till största delen av impediment, hållmarker och steniga moräner med magert jorddjup, men i svackor och längs stränder finns ibland finare sediment och jordarter. Stränderna är ganska flikiga med grunda vikar, sund och delvis avsnörda gölar och flador. Öarnas norra sidor utgörs främst av ganska låga och flacka hållar och klippor, medan den södra sidan domineras av steniga stränder med flerårig vegetation.

Landhöjningen med omkring sex millimeter per år är påtaglig i Björns skärgård. Genom landhöjningen sker en kontinuerlig förvandling av öppna havsvikar via olika successionsstadier till vegetationsdominerade avsnörda sjöar eller våtmarker. Landhöjningens effekter, som förskjutning av strandlinjen och gränsen för hur erosionskrafter (vattenrörelser) påverkar bottenarna, motverkas till viss del av att havsytans nivå har börjat stiga som följd av den globala uppvärmning som nu pågår.

Kulturhistoriska värden

De kulturhistoriska värdena på Björn utgörs av den typiska fyrvaktarmiljön. Den nuvarande fyren invigdes 1956. Den övriga fyrvaktarmiljön är från mitten av 1800-talet och ger en fin bild av en ålderdomlig kulturmiljö i den yttre skärgården. Här finns två bostadshus med tillhörande uthus och sjöbodar. Vid fyrplatsen byggdes gångvägar med kallmurade stensidor (stenmurar) från hamnen upp till fyren och bostadshuset och mellan fyrplatsens olika byggnader och inågor. Inom området finns också en mindre hamn med en typisk sjöbod.

På öarna finner man spår efter skärgårdsbönderna. Stora delar av skärgården har tidigare varit öppnare och bär fortfarande betydande spår av tidigare hävd såsom bete och plockhuggning. På Fågeln finns lämningar av ett hus. I själva Fågelsundet ligger ett par Stenkistor.

En närmare beskrivning av de kulturhistoriska miljöerna ges under rubriken ”Historisk och nuvarande markanvändning”.

Värden för friluftslivet

Hela skärgården bedöms ha mycket höga värden för friluftslivet genom att den erbjuder en ostörd skärgårdsmiljö med enskilt läge och storslagen fri havsutsikt. Här finns en kombination av spännande naturmiljöer och kulturmiljöer, samt goda möjligheter till spektakulära naturupplevelser, fågelskådning, bad och handredskapsfiske. Den genuina skärgårdsmiljön är i sin helhet tillgänglig för allmänheten, med undantag av den friköpta fyrmästarbostaden på Björn med dess väl avgränsad tomt.

Ön Björn är sen länge en mycket känd lokal bland fågelskådare. Fiskare i Fågelsundet erbjuder båtskjuts till Björn efter överenskommelse. På ön finns en rastplats med bord, grillplats och toalett. Hamnen och fyrområdet på Björn är viktiga ankoringsplatser och bryggan på Björn är tillgänglig för allmänheten för tillfällig förtöjning.

På fastland vid infarten till reservatet ligger en P-plats med en informationsskylt. Härifrån går en stigslinga som leder ner till havet samt runt en mindre våtmark och göl.

Prioriterade bevarandevärden

Markslag och naturtyp:	primärskog, gammal barrskog, kalkbarrskog, våtmarker, gölar, klipp- och stenstränder, flador, strandängar och ängsmark, vegetationsklädda hårdbottnar, grunda vikar och sund, trösklade grunda vikar, djupa mjuka bottnar, trädlösa skär, havsstrandängar, rishedar, hållmarkstallskog, blandskog
Strukturer:	gamla barrträd, senvuxna träd och buskar, naturligt exponerade förhållanden med avseende på sol, vind, vågor och is, döda träd, solexponerad tall och al, blåstångsbälten, av olika ljus och exponeringsgrad zonerade växt- och djursamhällen, driftvallar, hållkar och andra småvatten
Växt-, svamp- och djursamhällen:	kustfåglar, hävdgynnade växter och insekter knutna till blommande växter, vedskalbaggar, fisk, grod- och kräldjur, undervattensvegetation, djurplankton, bottenfauna, mykorrhizasvampar, vedsvampar
Arter:	skräntärna, sydlig kärrsnäppa, havsörn, svärta, skärpiplärka, kustlabb, silltrut, tordmule, tobisgrissla, ejder, roskar, abborre, strömming, vimma, sik, tånglake, gölgroda, större vattensalamander, odörspindling, alpraktbagge, slättergräsfjäril, blåstång, smaltång, borststräfs, rödsträfs, havsrufse, vitstjälksmöja, borstnate, ålnate och hårsärv
Friluftsliv:	naturupplevelse, fågelskådning, paddling, segling, fiske

Referenser

Publicerade skrifter

- Amcoff M. 2001. Minkens inverkan på kustfågelbestånden i Uppsala läns skärgård. Upplandsstiftelsen. Uppsala.
- Brunberg, A-K. & Blomqvist, P. 1998: Vatten i Uppsala län 1997. Upplandsstiftelsen, rapport nr. 8 1998.
- Gärdenfors, U. (ed.) 2010. Rödlistade arter i Sverige 2010 - The 2010 Red List of Swedish Species. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1986: Inventering av våtmarker i Uppsala län. 1. Rapport och bearbetning.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1987: Naturvårdsprogram för Uppsala län. 1. Värdefulla områden för naturvård och rörligt friluftsliv. Medd. från planeringsavdelningen 1987 nr. 2.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1994: Ekologiskt känsliga områden i Uppsala län (del av objekt 025). Meddelandeserien 1994 nr. 13.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1997: Kulturmiljöer i Uppsala län. Områden av riksintresse. (del av objekt 65) Meddelandeserien 1997 nr. 13.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 2006. Strategi för formellt skydd av skog i Uppsala län.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 2015. Ansvarsarter och ansvarsnaturtyper i Uppsala län. Meddelandeserien 2015:03
- Möller H. 1993: Beskrivning till jordartskartan Uppsala NV serie Ae113. Sveriges Geologiska Undersökning.
- Naturvårdsverket. 1991: Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv – beskrivningar (del av objekt C18). Rapport 3771.
- Naturvårdsverket. 1992: Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv – beskrivningar (del av objekt C18). Rapport 4037.
- Naturvårdsverket. 2010. Uppföljning av skyddade områden i Sverige. Riktlinjer för uppföljning av friluftsliv, naturtyper och arter på områdesnivå. Rapport 6379.
- Nitare, J. (red.) 2000. Signalarter - Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.
- Nordiska ministerrådet, 1984: Naturgeografisk naturindelning av Norden.
- Roos, S. & Amcoff, M. 2010. Fågelfaunans utveckling i Uppsala läns skärgård efter införandet av jakt på mink (*Mustela vison*). Länsstyrelsens meddelandeserie 2010:04.
- Skogsstyrelsen, Skogens pärlor, tillgänglig på <http://karta.svo.se>, citerad 15/5 2005.
- Upplandsmuseet & Tierps kommun, 2001: Reviderat kulturmiljöprogram för Tierps kommun, *Tierp tar tillvara*

Opublicerade skrifter

- Riksantikvarieämbetet, 1980: Fornlämningsregister.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, Opublicerad rapport. Lötberg, U. 2009. Övervakning av skräntärnekolonin i Björns skärgård.
- Persson, J. & Johansson, G. 2015. Projekt Björns skärgård – planer för ett kommunalt naturreservat. Inventering av fiskyngel 2015. Upplandsstiftelsen, manuskript.
- Johansson, G. & Persson, J. 2004. Underlag för bevarandeplan, marina naturtyper (SE0210280, Björns skärgård). Upplandsstiftelsen, manuskript.

Kartmaterial

- Lantmäteriets digitala härads-karta.
- Jordartskartan. SGU serie Ae113 Sveriges Geologiska Undersökning 1992.

Muntliga uppgifter

- Martin Amcoff, Upplandsstiftelsen

PLANDEL

Övergripande skötsel

Övergripande skötsel för reservatet är att området i huvudsak lämnas orört, med undantag för eventuella restaureringsåtgärder i betespräglad skog- och ängsmark, som bör hävdas genom bete för att förhindra en ogynnsam igenväxning. Även slätter kan bli en aktuell skötselform i viss utsträckning.

Beskrivning, bevarandemål och föreskrifter för skötsel

Reservatet har delats upp i 9 skötselområden. För avgränsning av områdena A-I, se skötselområdeskarta, bilaga D. Reservatsområdet är mosaikartat. Mindre delar av skötselområdena kan avvika väsentligt från skötselområdet i stort. För varje skötselområde anges ett bevarandemål.

Skötselområde A: Tomtmark, inägor och fyr – 1 ha

Beskrivning: Skötselområdet utgörs av bebyggt område på ön Björn med närliggande marker som ännu har en öppen prägel. Den nuvarande fyren byggdes år 1956, men övriga byggnader är från mitten av 1800-talet och området ger en fin bild av en ålderdomlig kulturmiljö i yttre skärgården. Kring stugorna och fyren finns inägor och vägar omgärdade av stenmurar. Inägorna kring fyrbebyggelsen har varit hävdade och har fortfarande en hävdgynnad flora. Intill hamnen finns en sjöbod, en rastplats med bord, bänkar och eldstad, samt en toalett. Som en följd av utebliven hävd sker en igenväxning av mer konkurrenskraftiga arter, gräs, örter och buskar. Det finns även inslag av främmande arter såsom bergtall och vresros.

Bevarandemål: Björns karaktär av en äldre fyrvaktarmiljö bevaras. Byggnader, stenmurar och tomternas kulturhistoriska värden är bevarade och oförvanskade. Verksamheten i byggnaderna ska kunna förenas med övriga bevarandeintressen på ön. Byggnader ska så långt möjligt vara tillgängliga för allmänheten. Vid hamnen ska finnas en rastplats och en toalett. Båthus och övriga anläggningar ska hållas vid gott skick.

Kulturlämningar såsom stenmurar och örtrika ängsmarker ska hållas fria från igenväxningsvegetation. Öppna ängsmarker med enstaka buskar och spärrgreniga träd är präglade av hävd genom slätter eller bete. Förekomsten av kärlväxter, buskar och träd, som kan bedömas som igenväxningsvegetation, ska vara liten. På

ängsmarken ska kärlväxtfloran vara artrik och domineras av hävdgynnade arter, t ex. svartkämpar, ängshavre, darrgräs, vårbrodd, gullviva, jungfrulin, trift och mandelblomma.

Skötselåtgärder: Öppethållande med hjälp av röjning eller genom slåtter. Främmande arter såsom bergtall och vresros får tas bort. Om möjligt betesdrift. Gamla handgrävda diken får underhållas genom rensning med handredskap eller motsvarande teknik, om det behövs för att underlätta slåtter. Vid behov röjning av igenväxningsvegetation på och kring kulturlämningar, så som stenmurar. Byggnader ska så långt möjligt hållas vid gott skick och anläggningar för allmänheten ska underhållas.

Det gamla igenväxande kulturlandskapet kring fyrplatsen på ön Björn. Foto Pär Eriksson.

Skötselområde B: Hamn - 4 ha

Beskrivning: I anslutning till bebyggelsen på Björn finns en mindre hamn med en brygga. Vattnet utanför hamnen är grunt och svårnavigerat. Sannolikt är muddringar utförda för att kunna nyttja hamnen.

Bevarandemål: Hamnen ska hållas öppen för allmänheten. Vid hamnen ska finnas en angöringsbrygga som ska hållas vid gott skick.

Skötselåtgärder: Underhåll av brygga för allmänheten. Om nödvändigt utförs tillbyggnad av brygga samt muddringar för att försäkra sig om fortsatt tillgång till hamnen.

Hamnen på Björn med fyren i bakgrunden. Foto Pär Eriksson.

Skötselområde C: Naturlig landhöjningssuccession - 144,1 ha

Beskrivning: Skötselområdet inrymmer naturliga landhöjningssuccessioner med klipp- och stenstränder, strandängar, grunda bottnar, våtmarker och ung naturlig primärskog med främst al och ask. Naturtypen inrymmer hela den naturliga busk- och skogssuccession som uppkommit genom landhöjning i relativt sen tid. Det exponerade läget präglar områdets natur. Här finns träd och buskar som är senvuxna, låga och vindpinade. Trädsiktet är ofta glest och luckigt och stora delar saknar träd och domineras istället av buskar. Träden utgörs av tall, tillsammans med lövträd så som al, hägg, ask, rönn och lönn. I busksiktet dominerar havtorn med inslag av t.ex. en och nypon.

Stränderna är ganska flikiga med grunda små vikar, sund och delvis avsnörda gölar och flador. Öarnas norra sida utgörs främst av ganska låga och flacka hållar och klippor, medan de södra domineras av steniga stränder med flerårig vegetation. Det förekommer även partier utmed vattnet med rik strandängsvegetation. Det stora antalet mindre öar och skär är mycket viktiga häckplatser för kustfåglar. Även de öppna strandängarna är viktiga häck- och födosöksplatser för kustfåglar som t ex vadare,

änder och gäss. En av Östersjöns största kolonier av skräntärna finns på ön Stenarna. Tidigare har sydlig kärrsnäppa häckat i denna miljö.

I våtmarker och småvatten finns förekomster av gölgroda och större vattensalamander.

Strandängarna har en typisk flora med bland annat strandveronika, salttåg, havsälting, ormtunga, gulkämpar, strandtrift, kustbaldersbrå och strandmaskrosor. Även steniga stränder med flerårig vegetation har en typisk flora med t.ex. havtorn, strandkvanne och strandråg. De torrare markerna och hållmarkerna har ofta en ganska typisk flora, med till exempel svartkämpar, malört, ängshavre, darrgräs, trift, kärleksört, gul fetknopp, styvmorsviol, gräslök och mandelblom.

Kustlinjen på ön Fågeln, med strandängar och vikar på väg att avsnöras. Foto Pär Eriksson.

Bevarandemål: Området präglas av naturliga landhöjningssuccessioner med klipp- och stenstränder, strandängar, grunda bottnar, avsnörda flador, våtmarker och primärskogar med en naturliga busk- och skogssuccession. Mindre öar och skär är lämpliga häckplatser för kustfåglar. Kärleväxtfloran är artrik och typisk för strandängar, klipp- och stenstränder.

Skötselåtgärder: På mindre öar och skär som är viktiga häckplatser för kustfåglar bevaras den öppna karaktären. Tillförsel av naturgrus kan ske för att förbättra viktiga häckningsöar.

Om det är möjligt återinförs en betesdrift som skulle motverka en ogynnsam igenväxning av strandängar, primärskogar, våtmarker och torrare marker med hävdgynnad flora. Igenväxningen sker långsamt och betet behöver inte ske årligen. Röjning av vedartad igenväxningsvegetation kan utföras.

I laguner, öppna gölar och öppna våtmarker kan vid behov försiktig röjning av större uppslag av vass, sly och annan igenväxningsvegetation genomföras. I första hand i sådana kärr som hyser gölgröda.

För att hjälpa häckande sjöfågel att överleva får åtgärder mot mink och andra predatorer som t.ex. kråkfåglar vidtas.

Skötselområde D: Äldre barrskog och landhöjningsskog - 54,3 ha

Beskrivning: Med undantag för centrala delar av ön Fågeln är skogen i Björns skärgårds gammal och naturskogsartad. Här finns glesa hällmarkstallskogar och örtrika granbestånd. Trädsiktet är ibland glest och luckigt och präglat av tidigare skogsbeten med inslag av små, ännu öppna högörtängar.

På lägre liggande marker är skogen en så kallad naturlig primärskog med främst al och ask. Träden utgörs av tall, gran tillsammans med lövträd så som al, asp, hägg, ask, rönn och lönn. Träden är ibland spärrgreningar och typiska "hagmarksträd" från uppkomna i en tidigare öppnare skogsmiljö. I busksiktet dominerar havtorn med inslag av t.ex. en och nypon.

PionjÄrlövsKog av al och ask på FågelN. Foto Pär Eriksson.

Bevarandemål: Området utvecklas mot urskog. Vissa starkt betespräglade skogar bör om möjligt behålla en halvöppen prägel med inslag av gräs- och örtrika ängsmarker.

Skötselåtgärder: Inga åtgärder. Om det är möjligt införs skogsbyte på lämpliga platser. Gamla, träd som tidigare stått mer öppet men nu trängs av yngre träd kan frihuggas. Rökning av vegetation av igenväxningskaraktär kan utföras.

Gammal barrskog på Fågelön. Foto Pär Eriksson.

Skötselområde E: Yngre skog påverkad av modernt skogsbruk - 23,0 ha

Beskrivning: Omfattar i huvudsak centrala delar av ön Fågelön som kalhöggs för ca 50 år sedan. Delar av den avverkade skogen har föryngrats naturligt och domineras nu av lövskog, främst björk. Här finns även en del planterade täta grankulturer. Inslaget av lövträd är ändå genomgående stort här då inga skogsvårdsinsatser utförts. På ett par platser finns ännu öppna ängspartier sannolikt som en följd av tidigare skogsbeten.

På fastland finns ett mindre hygge med fröträd av tall.

Naturlig lövsuccesion efter avverkning på ön Fågeln. Foto Pär Eriksson

- Bevarandemål:** Området utvecklas mot naturskog. Vissa starkt betespräglade skogar bör om möjligt behålla en halvöppen prägel med inslag av gräs- och örtrika ängsmarker.
- Skötselåtgärder:** Fri utveckling. Om det är möjligt bete på lämpliga platser. Gamla, träd som tidigare stått mer öppet men nu trängs av yngre träd kan frihuggas. Røjning av vegetation av igenväxningskaraktär kan utföras. I partier där planterad gran fått en dominant ställning får avverkning av gran ske.

Skötselområde F: Grunda vattenområden - 633,2 ha

- Beskrivning:** Helt eller delvis avsnörda grunda havsvikar, skilda från havet genom trösklar, tät vegetation eller annat som begränsar vattenutbytet. Naturtypen är ett mosaikartat biotopkomplex som är rikt på olika slags växt- och djursamhällen. Maxdjupet är normalt inte mer än fyra meter. Salthalten varierar beroende på avdunstning, nederbörd samt tillfälliga inflöden av havsvatten. Vegetationen består av exempelvis kransalger, nateväxter och slingeväxter. Dessa vikar utgör viktiga lek- och uppväxtområden för fisk samt födosöksområden för fågel. I många fall påverkas biotopen gynnsamt av bete ut i vattnet från angränsande strandängar.

Bevarandemål: Arealen av naturtypen får, bortsett från åtgärder enligt skötselplan, endast förändras som följd av naturlig igenväxning och strandförskjutning påverkad av landhöjningens effekter och havsytans nivåförändringar.

Den lokala påverkan av människans aktiviteter ska vara låg, bortsett från tillståndsgivna muddringar eller andra vattenverksamheter. I hög grad naturligt utvecklade vikar eller - där bete förekommer - väl utvecklad betespåverkad strandzon. En naturlig, eller i förekommande fall betespåverkad, sammansättning av vattenväxter – utan onaturliga eutrofieringseffekter. För området naturlig eller i hävdade områden förväntad bottenfauna. Ett fisksamhälle med hög diversitet.

Skötselåtgärder: Inga åtgärder. Eventuell bekämpning (om lämpligt och möjligt genom bete) av igenväxningsvegetation (vass) i vissa vikar.

Grunda vikar på ön Källens norra strand. Viktiga för fiskreproduktionen i området. Foto Pär Eriksson.

Skötselområde G: Övriga grunda vattenområden - 620,0 ha

Beskrivning: Vatten ner till ca sex meter. En storskalig mosaik av hårbottenar och rev och mjukbottenar med och utan vegetation och blåmusselsamhällen. Grunda havsvikar utan tröskel ingår i detta skötselområde. □

Bevarandemål: Inverkan på vattendjup och strandlinjens läge till följd av naturlig landhöjning och nivåförändring av

havsvattenytan ska få fortgå ostört utan lokala ingrepp. Det ska finnas en naturlig zonerings av algsamhällena på hårda bottenar och rev. Området ska ha en naturlig bottenfauna och bottenvegetation. Fisksamhället ska ha hög diversitet, med avseende på kvantitet och struktur.

Blåstångens, smaltångens och övriga makroalgers djuputbredning ska inte minska jämfört med dagens tillstånd. Det ska finnas en naturlig sammansättning av undervattensvegetation, dvs typiska arter av kransalger, nate med mera ska finnas med naturlig variation mellan och inom de grunda, relativt exponerade vattenområdena.

Fisksamhället ska variera inom biologiskt säkra gränser vad avser beståndens storlek och artsammansättning med reproduktion av främst kallvattenarter och med en hög andel fiskätande fisk. Olika habitattypiska arter av bottenfauna förekommer i naturliga bestånd i de grunda, relativt exponerade vattenområdena. □

Arealen av naturtypen ska vara relativt oförändrad, men med fortgående omfördelning av land och vatten som följd av naturlig igenväxning och strandförskjutning påverkad av landhöjningens effekter och havsyttans nivåförändringar.

Skötselåtgärder Inga åtgärder.

Skötselområde H: Övriga vattenområden - 972,9 ha

Beskrivning: Vatten djupare än sex meter. En storskalig mosaik av hårbottenar och rev och mjukbottenar med och utan vegetation och blåmusselsamhällen.

Bevarandemål: Området präglas av en för området naturlig bottenfauna och bottenvegetation. Fisksamhället ska ha hög diversitet.

Blåstångens, smaltångens och övriga makroalgers djuputbredning ska inte minska jämfört med dagens tillstånd. Fisksamhället ska variera inom biologiskt säkra gränser vad avser beståndens storlek och artsammansättning med reproduktion av främst kallvattenarter och med en hög andel fiskätande fisk. Olika habitattypiska arter av bottenfauna förekommer i naturliga bestånd i de grunda, relativt exponerade vattenområdena.

Arealen av naturtypen ska vara relativt oförändrad, men med fortgående omfördelning av land och vatten som följd av naturlig igenväxning och strandförskjutning påverkad av landhöjningens effekter och havsytnans nivåförändringar.

Skötselåtgärder: Inga åtgärder.

Skötselområde I: Farled - 2,0 ha

Beskrivning: Muddrad farled för båttrafik vid Fågelsundet.

Bevarandemål: Möjlighet att bibehålla en båttrafik av nuvarande omfattning.

Skötselåtgärder: Om nödvändigt utförs muddringar för att försäkra sig om fortsatt tillgång till farleden.

Anordningar för friluftslivet

Beskrivning: Björns skärgård är en mycket känd lokal bland fågelskådare och fågelintresserade. Skärgården bedöms även i övrigt ha mycket höga värden för friluftslivet genom att den erbjuder en ostörd skärgårdsmiljö med enskilt läge och storslagen fri havsutsikt. Här finns en kombination av spännande naturmiljöer och kulturmiljöer, samt goda möjligheter till spektakulära naturupplevelser, fågelskådning, bad och handredskapsfiske.

Den genuina skärgårdsmiljön är i sin helhet tillgänglig för allmänheten, med undantag av fyrmästarbostaden och en väl avgränsad tomt kring denna bostad. Hamnen och fyrområdet är viktiga angöringsplatser och att dessa områden är öppna för allmänheten har avgörande betydelse för att ön ska vara tillgänglig och attraktiv för besökare.

Björn går att nå med båt. Fiskare i Fågelsundet erbjuder båtskjuts till Björn efter överenskommelse. På ön finns en rastplats med bord, grillplats och toalett.

På fastland vid infarten till reservatet ligger en P-plats med en informationsskylt. Härifrån går en stigslinga som leder ner till havet samt runt en mindre våtmark och göl.

Bevarandemål: Reservatet hålls öppet för allmänheten. Reservatet ska ge besökaren tillgång till en oexploaterad skärgårdsmiljö med enskilt läge och storslagen havsutsikt, en kombination av spännande naturmiljöer och kulturmiljöer, samt goda möjligheter till spektakulära naturupplevelser, fågelskådning, bad och handredskapsfiske. Genom begränsade insatser enligt nedan underlättas besökarens möjligheter till naturupplevelser. Friluftslivets intressen ska i huvudsak tillgodoses genom reservatets naturliga förutsättningar.

- Information: Informationen om reservatet ska vara god så att besökaren stimuleras till naturupplevelser utan att störa fågellivet.
- Vandringsmöjligheter: Stigar ska underlätta möjligheterna till naturupplevelser i reservatet utan att störa fågellivet och upplevelsen av vildmark.
- Rastplatser: Rastplatser såsom vindskydd och eldstäder bör finnas på välbesökta platser för att ge möjlighet till rast, vila och fika utan att störa övriga bevarandevärden.
- Uthyrning till allmänheten av bostadshus vid fyren kan utvecklas. Uthyrningen bör i så fall gälla mindre grupper och tillfälliga besökare.

Skötselåtgärder: Nyskapande:

- Informationsinsatser: En reservatsbroschyr ska finnas med information om reservatet. Väl underhållna reservatsskyltar vid hamnen på Björn samt i Fågelsundet och P-plats vid stigen på fastland.
- Stigar: En markerad stig planeras från bryggan till västra delen av Björn. Stigen röjs fram, markeras med målning på stenar. Stigen ska även syfta till att kanalisera besökarna för att t.ex. undvika störning av störningskänsliga, häckande fåglar. Ytterligare stigar kan bli aktuella på någon av de större öarna.
- Rastplatser: Upprätta om möjligt ytterligare rastplatser med till exempel bänkar, vindskydd och eldstäder. Platserna väljs så att konflikter med övriga bevarande intressen undviks.

Löpande:

- Städad och välhållen hamn och rastplatser.
- Underhåll av stigar och eventuella spänger.
- Städning av eldplats.
- Byt ut skyltar vid behov.
- Tillsyn av anordningar.
- Underhåll av torrdass på Björn.

Björns skärgård är ett spännande utflyktsmål med kajak. Foto Pär Eriksson.

Bränder

Uppkomna bränder ska släckas. Efter en eventuell skogsbrand lämnas det brända området för fri utveckling. Död ved, såväl stående som liggande, lämnas på platsen. Undantag måste dock göras för åtgärder som är nödvändiga för människors säkerhet och framkomligheten längs stigar.

Vägar (inklusive vägdiken), stigar och ledningar

Befintliga vägar (inklusive vägdiken), stigar, rastplatser och ledningar inom reservatet får underhållas. Nödvändiga röjningar i anslutning till dessa får utföras. Inom ramen för underhåll ingår även förnyelse av en stigslinga över ön Björn.

Byggnader och andra anläggningar

Byggnaderna vid fyren får underhållas. Uthyrning till allmänheten kan utvecklas.

Upplag m.m.

Tillfälliga upplag får upprättas av förvaltaren i samband med skötsel av området. Förvaltaren får även ställa upp manskapsbodar i samband med skötselinsatser.

Stängsel och staket

Stängsel får sättas upp i de skötselområden som ska betas. Stängslen ska förses med genomgångar där så behövs, t.ex. där stigar går genom betesområdet.

Jakt och fiske

Jakt, med undantag för jakt på ön Björn, och fiske får bedrivas i enlighet med gällande lagstiftning.

Fauna- och floravård

Eventuella åtgärder som kan behövas till stöd för hotade eller sällsynta arter får göras inom reservatet.

Fornlämningar

Fasta fornlämningar är skyddade enligt 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950). Åtgärder som rör fornlämningar ska ske i samråd med Länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

Kulturlämningar

Åtgärder som rör kulturlämningar ska ske i samråd med Länsstyrelsens kulturmiljöenhet

UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER

Förvaltaren ansvarar för dokumentation av förändringar inom reservatet, inklusive skötselåtgärder. Dokumentationen bör ske med både anteckningar och fotografier. Skötselåtgärderna ska följas upp för att kontrollera att de genomförda åtgärderna överensstämmer med bevarandemålen. Status före och efter utförda skötselåtgärder ska dokumenteras.

UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL

Förvaltaren ansvarar för uppföljning av bevarandemål i reservatet i enlighet med riktlinjerna i Naturvårdsverkets rapport ”Uppföljning av skyddade områden i Sverige”. En separat uppföljningsplan ska tas fram för naturreservatet.

SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER

Denna tabell utgör underlag och stöd för förvaltaren vid planering av åtgärder såväl lokalt i naturreservatet Björns skärgård som regionalt i länet. De ekonomiska resurserna utgör en begränsande faktor för verksamheten, vilket innebär att förvaltaren måste prioritera mellan åtgärder i olika reservat.

Skötselåtgärd	Prio	När	Skötselomr.	Finansiering
Stig	1	Inom fem år	Friluftsliv	Upplandsstiftelsen
Eldstad, bänkar, vedförråd, vindskydd	1	Inom fem år	Friluftsliv	Upplandsstiftelsen
Reservatsskyltar	1	Inom ett år	Friluftsliv	Upplandsstiftelsen
Gränsmarkering	1	Inom ett år	Friluftsliv	Upplandsstiftelsen
Städning	1	Löpande	Alla	Upplandsstiftelsen
Uppföljning av skötselåtgärder	1	Efter åtgärd	Alla	Upplandsstiftelsen
Uppföljning av bevarandemål	1	Enligt uppföljningsplan	Alla	Upplandsstiftelsen
Slätter och/eller bete	1	Inom fem år	A, C	Upplandsstiftelsen
Ev stängsling inför bete	2	Vid behov	A, C, D	Upplandsstiftelsen
Vasslätter	2	Vid behov	C	Upplandsstiftelsen
Röjning av igenväxningsvegetation	1	Inom fem år	A, C	Upplandsstiftelsen
Röjning av igenväxningsvegetation samt frihuggning av träd	2	Inom fem år	D, E	Upplandsstiftelsen
Tillsyn att regler och föreskrifter i reservatet följs	1	Kontinuerligt	Alla	Upplandsstiftelsen
Tillsyn av brygga och byggnader	1	Löpande	A, B	Upplandsstiftelsen
Underhåll av parkering	1	Kontinuerligt	E	Upplandsstiftelsen
Tömning av latrin och sopbehållare	1	Kontinuerligt	A	Kommunen
Tillsyn av latrinbyggnader och dess funktion	1	Kontinuerligt	A	Upplandsstiftelsen
Minkjakt	1	Kontinuerligt	Alla	Upplandsstiftelsen
Tillsyn fågelskyddsområde	1	Kontinuerligt	C, F	Upplandsstiftelsen

BILAGA

D. Skötselområdeskarta, skala 1:35 000

Bildande av det kommunala naturreservatet Björns skärgård

Sammanställning av inkomna yttranden efter remiss av förslag till beslut och skötselplan för Björns skärgård.

S = synpunkt

B = beaktande

Svenska kryssarklubben

S. Har två bojar utlagda i Björns skärgård

B. Beaktas genom viss ändring i texten

Trafikverket

S. Vill säkerställa drift och underhåll av väg 785

B. Beaktas genom viss ändring i texten

Roslagens båtförbund

S. Vill betona att inloppet till hamnen ev behöver muddras för att hålla ett djup av minst 2,5 m, att inloppet behöver markeras med sjösäkerhetsanordningar, att bryggan måste underhållas samt att det bör finnas möjlighet att lämna sopor.

B. Möjlighet att muddra hamn har förtydligats i beslutet. Komplettering har gjorts i föreskrifterna för att möjliggöra nyanläggning, service- och underhållsåtgärder av säkerhetsanordningar för sjöfartens framkomlighet och säkerhet. Möjlighet att underhålla bryggan har förtydligats i beslutet. Möjlighet finns att lämna sopor om behovet uppstår.

Havs- och vattenmyndigheten

S. Vill gärna att detta blir ett marint naturreservat

B. Beaktas genom att ta med ett tydligare marint syfte, utöka beskrivningarna av de marina naturvärdena samt utöka mätbara bevarandemål i de marina skötselområdena.

Sjöfartsverket

S. Föreslår att farledshållning och framtida förbättringsåtgärder anges som verksamhet undantagen från de allmänna reservatsföreskrifterna.

B. Komplettering har gjorts i föreskrifterna för att möjliggöra nyanläggning, service- och underhållsåtgärder av säkerhetsanordningar för sjöfartens framkomlighet och säkerhet.

Hållens samfällighet: Tierp Hållen s:13, Lars Palmgren och Nils Larsson
S. Mark och vattenområde för samfälligheten ska markeras på kartan som undantagna från reservatet.

B. Mark och vattenområdena för samfälligheten har markerats tydligare i text och på kartan.

Statens fastighetsverk (SFV)

S. Vill att förslaget justeras så att det framgår att Björn 2:1, Hållen 39:1 och Hållen 40:1 ägs av staten och förvaltas av SFV.

B. Skötselplan och beslut har justerats så att det framgår att SFV är markägare i reservatet. Det är ej möjligt att vara två förvaltare av ett naturreservat. Alla ev åtgärder kommer att ske i samråd med SFV.

Länsstyrelsen Uppsala län

S. Vill framföra följande synpunkter:

- Flera redaktionella ändringar
- Fler otydliga formuleringar
- Nya naturtypsarealer finns för Natura 2000-området Björns skärgård

B. Beaktas genom ändringar i texten.

Upplandsstiftelsen

S. Punkterna på kartan för vindskydd och eldstad bör flyttas längre söderut, möjlighet att anlägga en toalett i anslutning till parkeringen i reservatet bör finnas.

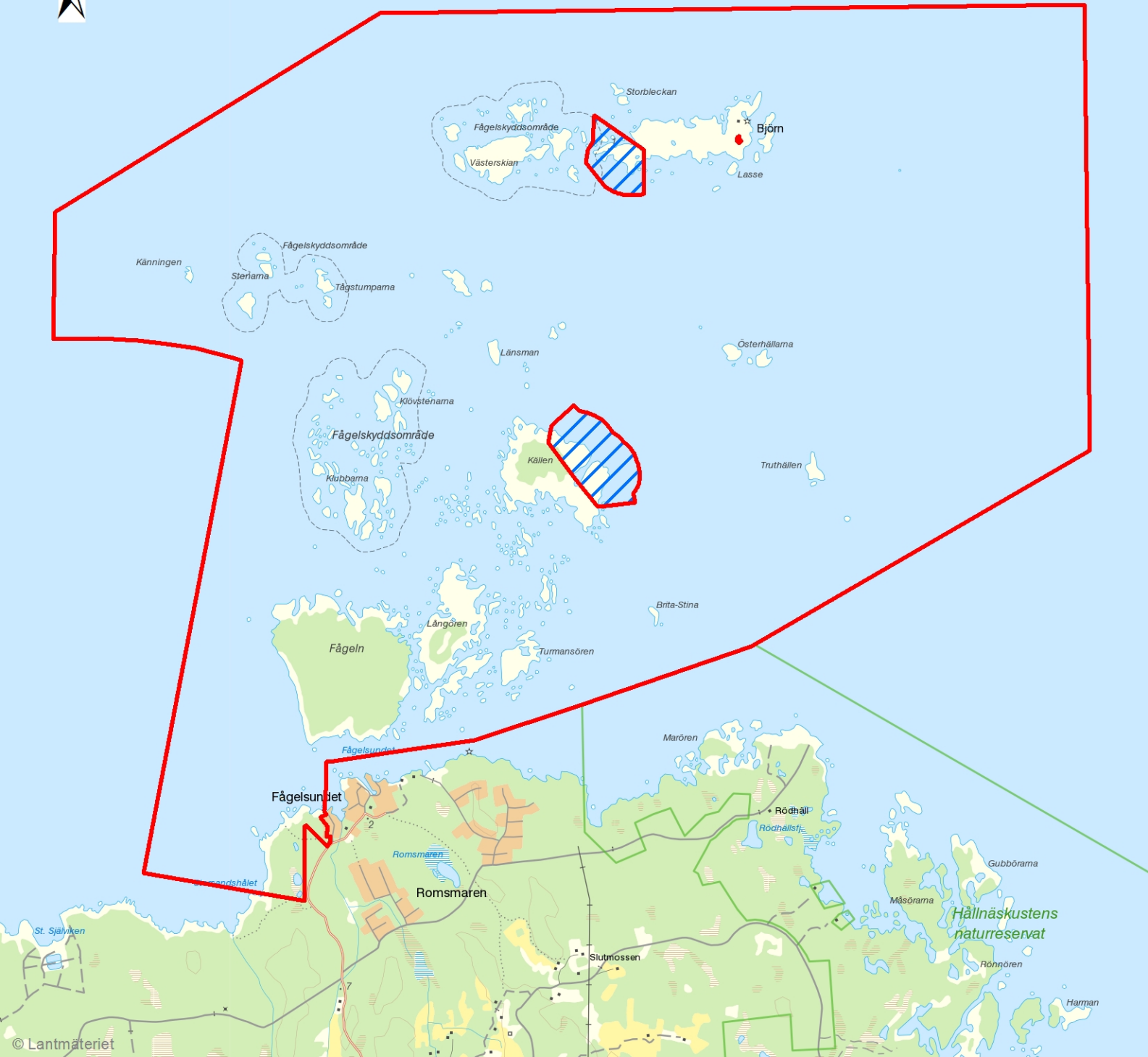
B. Punkterna på kartan har justerats, möjligheten att anlägga toaletter i reservatet finns redan i beslutet.

<i>Sveriges geologiska undersökning</i>	Inget att erinra
<i>Skogsstyrelsen</i>	Inget att erinra
<i>Fortifikationsverket</i>	Inget att erinra
<i>Kustbevakningen</i>	Inget att erinra
<i>Försvarsmakten</i>	Inget att erinra
<i>Kammarkollegiet</i>	Inget att erinra

Bilaga A. Beslutskarta.
Naturreservat Björns skärgård
Tierps kommun

 Björns skärgård NR, yttergräns

 Område som ej ingår i reservatet

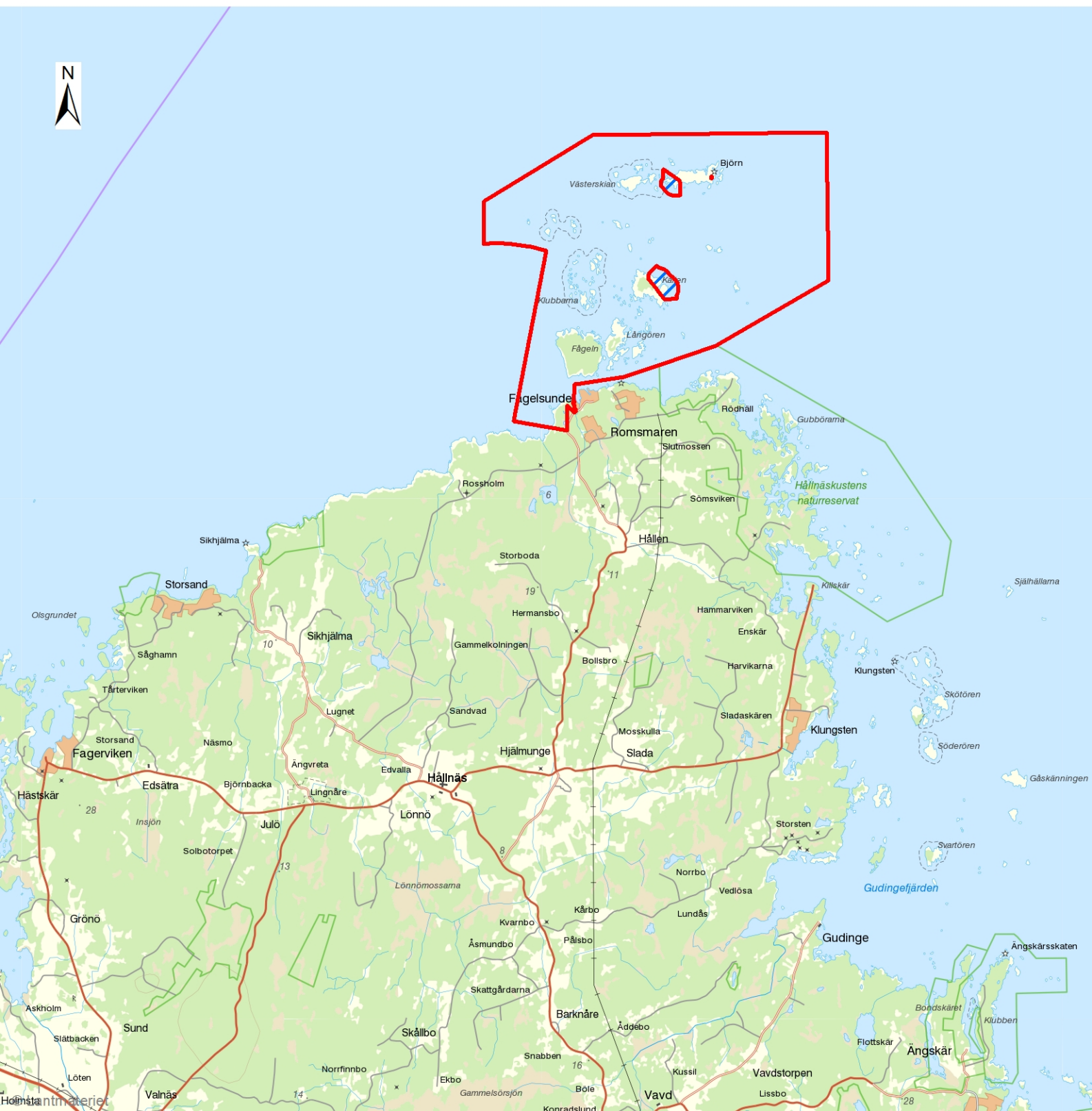
© Lantmäteriet

0 1 2 km

Utskrift i A4 ger skala 1:35 000

Bilaga B. Översiktskarta.
Naturreservat Björns skärgård
Tierps kommun

- Björns skärgård NR, yttergräns
- Område som ej ingår i reservatet

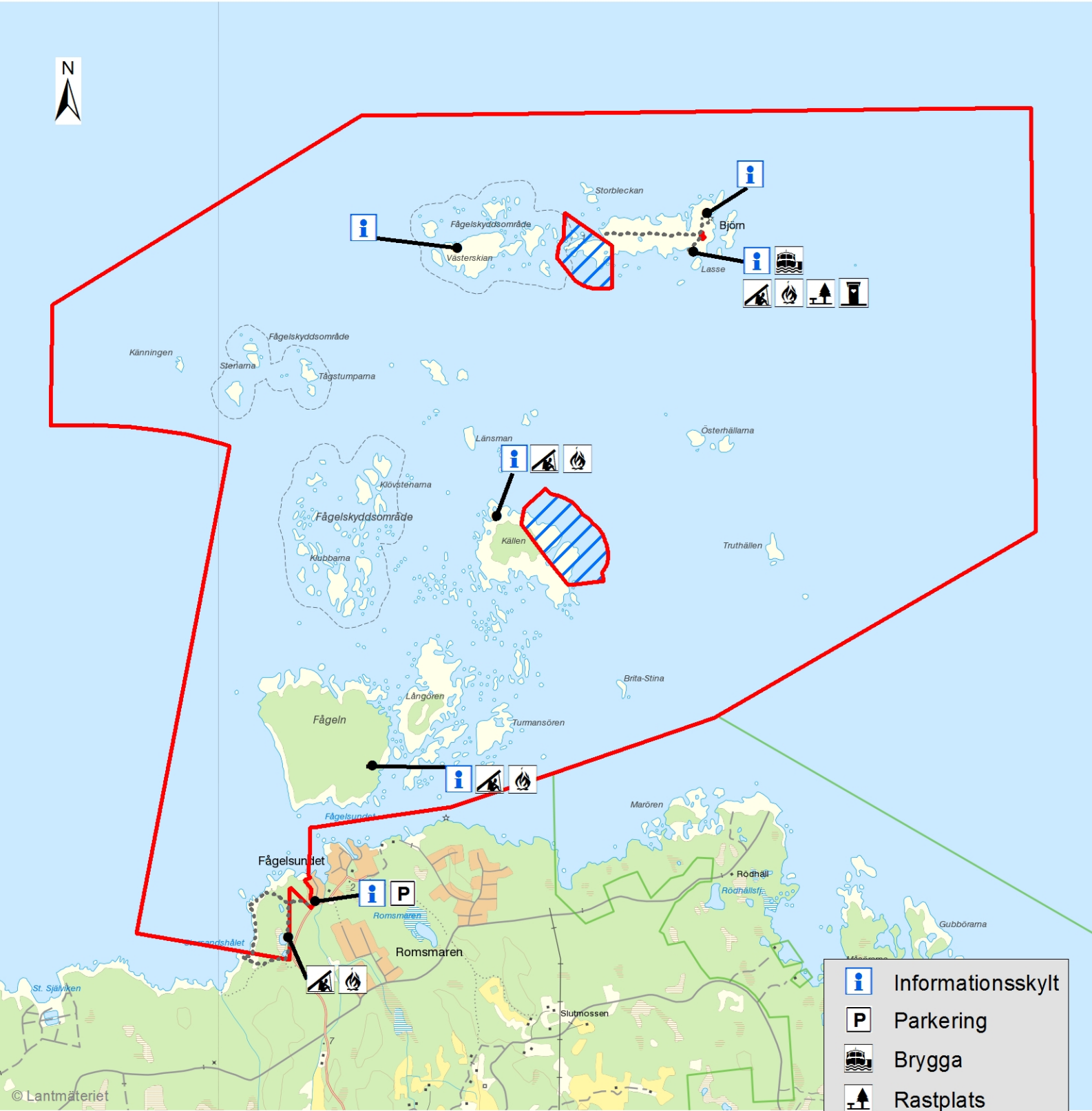
0 1 2 km

Utskrift i A4 ger skala 1:100 000

**Bilaga C. Karta över friluftsanordningar.
Naturreservat Björns skärgård
Tierps kommun**

Björns skärgård NR, yttergräns

Område som ej ingår i reservatet

Informationsskylt

P

Parkering

Brygga

Rastplats

Vindskydd

Torrdass

Eldstad

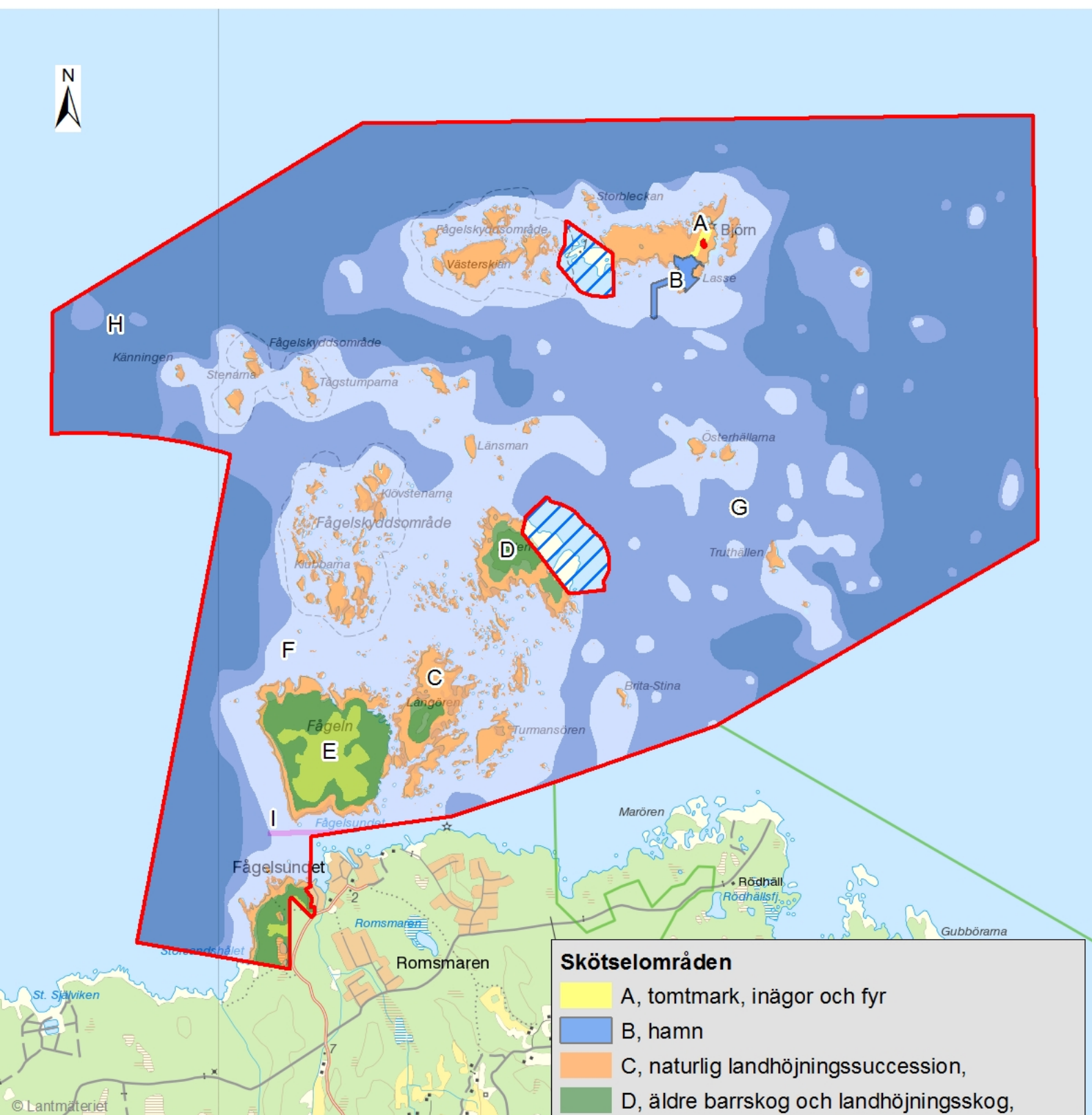
.....

Stig

0 1 2 km

Bilaga D. Skötselområdeskarta.
Naturreservat Björns skärgård
 Tierps kommun

- Björns skärgård NR, yttergräns
 Område som ej ingår i reservatet

Skötselområden

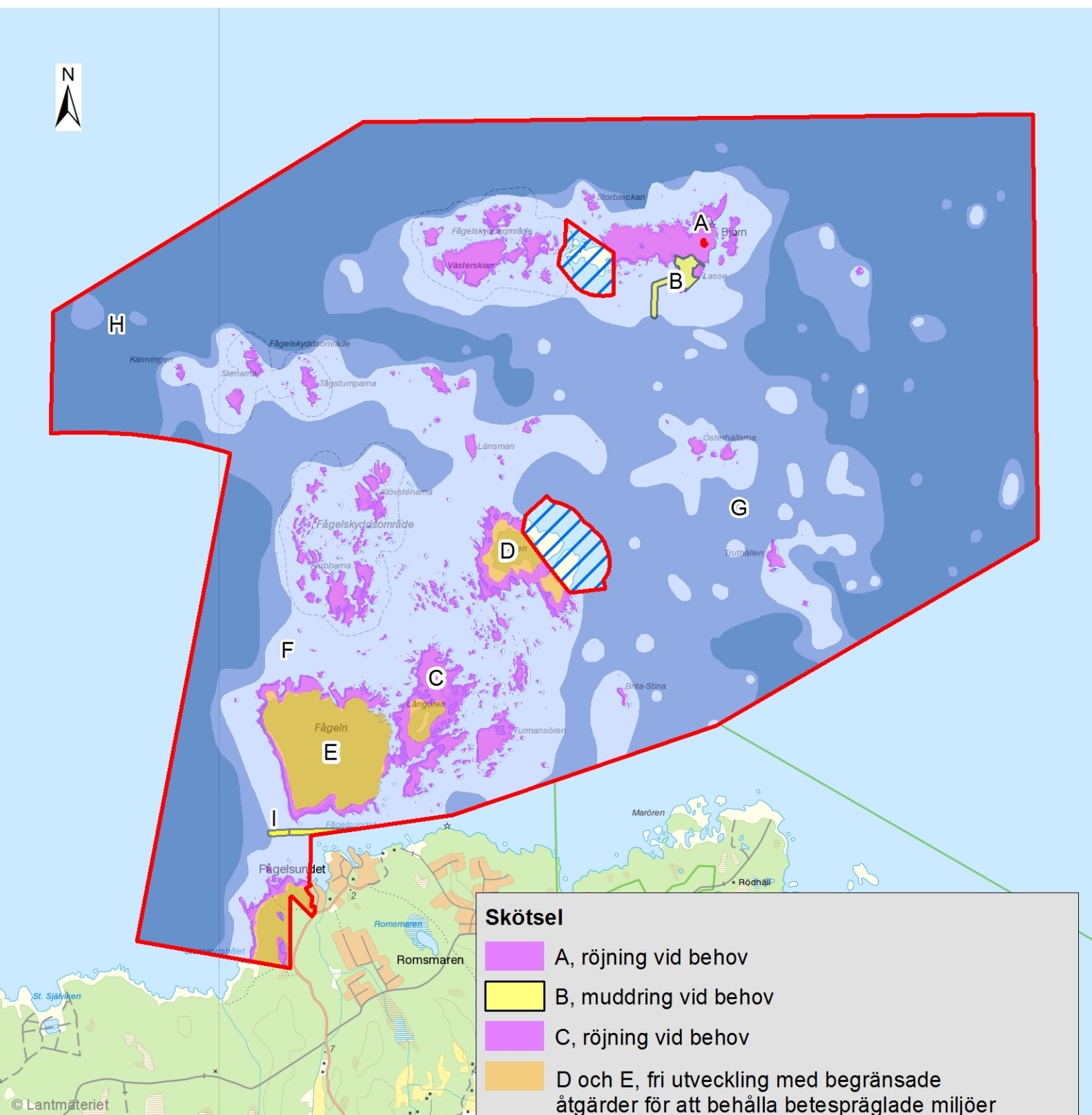
- A, tomtmark, inägor och fyr
- B, hamn
- C, naturlig landhöjningssuccession,
- D, äldre barrskog och landhöjningsskog,
- E, skogsmark påverkad av modernt skogsbruk
- F, grunda vattenområden
- G, övriga grunda vattenområden
- H, övriga vattenområden
- I, farled

0 1 2 km

Utskrift i A4 ger skala 1:35 000

**Bilaga E. Huvudsaklig
förvaltningsinriktning.
Naturreservat Björns skärgård
Tierps kommun**

- Björns skärgård NR, yttergräns
 Område som ej ingår i reservatet

Skötsel

- A, röjning vid behov
- B, muddring vid behov
- C, röjning vid behov
- D och E, fri utveckling med begränsade åtgärder för att behålla betespräglade miljöer
- F, fri utveckling
- G, fri utveckling
- H, fri utveckling
- I, muddring vid behov

0 1 2 km

Utskrift i A4 ger skala 1:35 000